

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

**ОДЕСЬКІ ГРУДНЕВІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАНЯ:
ПРИВАТНЕ ПРАВО, ЯК КОНЦЕПТ
В УМОВАХ ВІЙНИ:
ЛЮДСЬКИЙ ВИМІР**

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції

*Одеса,
12 грудня 2024 року*

Одеса
Фенікс
2024

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонов*,
докторки юридичних наук, професорки *І. Давидової*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», професорка;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Члени оргкомітету Всеукраїнської наукової конференції:

Андронов Ігор – д.ю.н., професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Подцерковний Олег – д.ю.н., зав. кафедри господарського права та процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Харитонов Олена – д.ю.н., зав. кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Харитонов Тетяна – д.ю.н., зав. кафедри аграрного, земельного та екологічного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Мінченко Райса – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Бабич Ірина – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Берназ-Лукавецька Олена – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Матійко Микола – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Орзіх Юрій – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Шамота Олександр – асистент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія»;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія».

Одеські грудневі цивілістичні читання: приватне право, як концепт в умовах війни: людський вимір : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 12 груд. 2024 р.) [Електронне видання] / за заг. ред.: д.ю.н., проф. Є. Харитонов, д.ю.н., проф. І. Давидової ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 318 с. – Режим доступу:

ISBN 978-617-8430-40-5

Збірник містить матеріали доповідей з теоретичних, історичних і методологічних проблем цивільного права та процесу, господарського права і процесу, аграрного, земельного, екологічного та природоресурсового права та інших галузей приватного права, які були оприлюднені на Всеукраїнській науковій конференції 12 грудня 2024 р. в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення юридичної громадськості з дослідженням науковців у сфері цивілістики і може бути корисний як у навчальному процесі, так і в науковій діяльності.

УДК 347.1 : 341.9“364”(477)

Матеріали видано за авторською редакцією.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів і установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

Матійко Микола Володимирович, ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ ФУНКЦІЇ РИМСЬКОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА	57
Омельчук Олександр Сергійович, ЩОДО МОЖЛИВОСТІ ВИДІЛЕННЯ ФАНТОМНОЇ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	61
Orzikh Yurii Hennadiiovych, FOREIGN (NON-)AUTHENTIC INSTRUMENT IN UKRAINE: PRIVATE INTERNATIONAL LAW ISSUES.....	64
Сердечна Ірина Леонідівна, ДО ПИТАННЯ ПРО МЕЖІ ЗДІЙСНЕННЯ СУБ'ЄКТИВНИХ СІМЕЙНИХ ПРАВ.....	69
Токарева Віра Олександрівна, ДО ПИТАННЯ ЦИФРОВОГО ГРОМАДЯНСТВА	71
Фасій Богдан Володимирович, ДЕЩО ПРО МЕТОД РЕГУЛЮВАННЯ МЕДИЧНИХ ВІДНОСИН	75
Бакутін Артем Олегович, ВИЗНАЧЕННЯ МАЙНОВИХ ПРАВ НА ТВОРИ У СПІВАВТОРСТВІ. ...	78
Брага Аліна Анатоліївна, ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СПАДКОВОГО ПРАВА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	81
Герсак Віталій Анатолійович, КАТЕГОРІЯ «ПОДРУЖЖЯ» У СПАДКОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ ...	84
Гнатенко Сергій Сергійович, ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОСЛУГ З ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	88
Hnatiuk Dmytro Volodymyrovych, LEGAL REGULATION OF TERMINATION OF A GIFT AGREEMENT DUE TO MARTIAL LAW	91
Дворнікова Анна Юрійвна, НАЯВНІСТЬ ПРАВА ВОЛОДІННЯ, ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ АСПЕКТ МОЖЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПОРУШЕНИХ ПРАВ ШЛЯХОМ УСУНЕННЯ ПЕРЕШКОД У КОРИСТУВАННІ ТА РОЗПОРЯДЖЕННІ МАЙНОМ	94
Демчук Максим Романович, ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО ІНСТИТУТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО В УКРАЇНІ	98
Кірсанов Олексій Володимирович, ІДЕНТИФІКАЦІЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ У БАНКУ	100

Сердечна Ірина Леонідівна,
кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри приватного права Хмельницького університету
управління та права імені Леоніда Юзькова

ДО ПИТАННЯ ПРО МЕЖІ ЗДІЙСНЕННЯ СУБ'ЄКТИВНИХ СІМЕЙНИХ ПРАВ

За загальним правилом, учасники сімейних правовідносин можуть вільно розпоряджатися своїми правами, однак це не означає, що вони мають абсолютну свободу у своїх діях. У теорії права існує категорія «межі здійснення суб'єктивних прав», яка визначає рамки, в межах яких реалізуються індивідуальні права. Хоча вивченню цієї категорії в контексті сімейного права приділяється не достатньо уваги, для більш детального розуміння цього питання необхідно звернутися до галузі цивільного права. Розгляд цього поняття в цивільному праві допомагає чіткіше визначити межі здійснення сімейних прав і з'ясувати їх правові аспекти.

М. О. Стефанчук зазначає, що особа не може абсолютно вільно реалізовувати своє суб'єктивне право, вона повинна діяти в межах, які окреслив законодавець, формулювати свою поведінку в «легітимно визначеному полі» [1, с. 49]. Межі права не виключають окремих правомочностей, а лише підтримують уповноважену особу в дійсності свого суб'єктивного права [1, с. 48].

Л. В. Красицька визначає межі здійснення особистих і майнових прав батьків та дітей як встановлені законом або договором вимоги, які регулюють поведінку батьків і дітей у реалізації їхніх сімейних прав [2, с. 271]. Авторка пропонує такі аспекти цих меж: часові рамки здійснення прав; відповідність реалізації прав їхньому призначенню; повага до прав інших осіб, особливо прав дитини та її людської гідності; врахування публічних інтересів [2, с. 271].

Особи мають право самостійно розпоряджатися своїми сімейними правами, однак це не означає абсолютної свободи дій. Норми Сімейного кодексу України встановлюють межі реалізації таких прав: у деяких випадках здійснення прав покладається не на учасників правовідносин, а на державу чи інших осіб; реалізація особами своїх прав і виконання обов'язків не повинна порушувати права, свободи та законні інтереси інших громадян; суб'єкти сімейних правовідносин мають можливість вибирати варіанти поведінки, передбачені за-

коном. Водночас сімейні права повинні використовуватися відповідно до їхнього цільового призначення.

Відповідно до ст. 13 Цивільного кодексу України, межі цивільних прав визначаються законом та іншими нормативно-правовими актами, а також відповідно до принципів добросовісності, розумності та справедливості. Це означає, що особа може реалізовувати свої цивільні права лише в межах, не порушуючи прав та інтересів інших осіб. При цьому реалізація цих прав не повинна суперечити публічним інтересам, моральним нормам та вимогам суспільної користі. Такий підхід забезпечує збалансованість індивідуальних прав і обов'язків у цивільних правовідносинах [3].

Деякі науковці зазначають, що у сфері сім'ї права та обов'язки членів сім'ї та родичів настільки тісно взаємопов'язані, що можуть нормально існувати лише при врахуванні інтересів лише кількох осіб. Наприклад, батько або мати, з якими проживає дитина, зобов'язуються здійснювати своє право так, щоб це не перешкождало іншому від батьків реалізовувати своє право на спілкування і виховання дитини (ст.ст. 151, 153 СК України). Це стосується і прав інших членів сім'ї та родичів – прабабусі, прадідуся, бабусі, дідуся, братів, сестер тощо – на спілкування та виховання дитини (ст.ст. 257, 259, 260 СК України) [4]. Особливість таких прав виникає в тому, що їх реалізація вимагає узгодження між особами, які мають такі сімейні права.

Учасники сімейних правовідносин повинні здійснювати свої права з урахуванням моральних засад суспільства. Як зазначають науковці, поняття «моральні засади суспільства» охоплює народні традиції, релігійні норми, які переважають у суспільстві, а також офіційну ідеологію, закріплену в Конституції та інших законодавчих актах України [5, с. 152]. У реалізації своїх прав учасники сімейних правовідносин керуються не лише особистими переконаннями, але й суспільними уявленнями про виховання дитини та становлення її як особистості.

Межі здійснення суб'єктивних сімейних прав визначаються законодавчими нормами та принципами моралі. Ці права повинні реалізовуватись без порушення прав інших учасників цивільних правовідносин, зокрема дітей. Закон встановлює обмеження для забезпечення балансу між інтересами особи та суспільства. Тому здійснення прав не повинно шкодити іншим учасникам сімейних відносин.

Зміни в суспільних відносинах вимагають відповідного коригування меж здійснення сімейних прав. Розширення правового захисту для всіх членів сім'ї, особливо у питаннях рівності, стає важливим напрямом розвитку сімейного законодавства. Це забезпечує справедливість та збалансованість відносин у сім'ї. Таким чином, межі здійснення суб'єктивних прав мають динамічний характер і підлягають коригуванню залежно від розвитку соціальних і правових норм.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Стефанчук М. О. Межі здійснення суб'єктивних цивільних прав: монографія. К. : КНТ, 2008. 184 с.
2. Красицька Л. В. Проблеми здійснення та захисту особистих та майнових прав батьків і дітей : монографія. К. : Видавництво Ліра-К, 2014. 628 с.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. Ст. 261.
4. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21-22. Ст. 135.
5. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 1: Загальні положення / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Серія «Коментарі та аналітика». Х. : ФО-П Колісник А. А., 2010. 320 с.

Токарева Віра Олександрівна,

кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»

ДО ПИТАННЯ ЦИФРОВОГО ГРОМАДЯНСТВА

В умовах розвитку цифрових технологій, людина, стає громадянином глобального інформаційного світу, членом мережевої спільноти, який наділяє його певними права та обов'язки. Можна стверджувати, що людина стає цифровим громадянином віртуального світу.

Насьогодні, спілкування та взаємодія між людьми в середовищі Інтернету перетворилися на категорію, яка виходить за межі електронної соціальної комунікації. Масове поширення інформаційно комунікаційних технологій призвело до змін устрою сучасного життя. Завдяки Інтернету зменшився реальний або фізичний світ та розширив-